

PREHLAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie august 2013

I. senát

Nálezy:

spisová značka	I. ÚS 223/2013
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález –v časti vyhovené –v časti nevyhovené
dátum rozhodnutia	19. júna 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ namietal porušenie označených práv postupom krajského súdu a jeho uznesením, postupom najvyššieho súdu v odvolacom konaní a jeho uznesením a v dovolacom konaní a jeho uznesením.</p> <p>Sťažovateľ v konaní vedenom na krajskom súde vystupoval v procesnom postavení žalobcu v spore o zaplatenie peňažnej sumy s príslušenstvom. Predmetom sporu je „náhrada škody voči Slovenskej republike... o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom...“.</p> <p>Krajský súd uznesením „zaviazal sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie vo výške 24,648,00 €“. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ odvolanie. Najvyšší súd ako súd odvolací uznesením potvrdil „podľa § 219 ods. 1 O. s. p. uznesenie súdu prvého stupňa a uložil sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok“.</p> <p>Toto uznesenie napadol sťažovateľ dovolaním. Najvyšší súd ako súd dovolací uznesením dovolanie odmietol.</p> <p>Sťažovateľ namietal, že „Ak všetky tri sudy zhodne tvrdia, že predmetom sporu je obchodná vec... mali toto svoje tvrdenie riadne odôvodniť... Nesprávnym úradným postupom o veci rozhodoval nepríslušný Krajský súd... navyše tento súd vec nepridelil civilnému senátu, ale obchodnému senátu... Rozhodnutia všetkých troch súdov, a najmä uznesenie ... Najvyššieho súdu Slovenskej republiky..., sú nezákonné, keďže sťažovateľovi ukládajú poplatkovú povinnosť za procesný úkon, ktorý nemá oporu v zákone, nakoľko súdne konania proti štátu vykonávané na základe zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom boli v čase podania žaloby oslobodené od súdnych poplatkov...“.</p>
ratio decidendi	<p>Právne závery k danej veci sa vzťahujúcich rozhodnutí všeobecných súdov, na základe ktorých bol sťažovateľ vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie – teda bola mu určená povinnosť zaplatiť súdny poplatok – ani v minimálnom rozsahu nezodpovedajú sťažovateľom prejavenej vôle obsiahnutej v ním podanej žalobe a ani nevyplývajú zo žiadneho ďalšieho jeho úkonu vo veci vedenej na krajskom súde.</p> <p>Naopak, po dôslednom preštudovaní celého no vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavným súdom je nad mieru rozumných pochybností zrejmé, že sťažovateľ od času podanej žaloby cez ďalšie v spise sa nachádzajúce listiny a procesné úkony sa domáhal sporného nároku výlučne z titulu náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb.; uvedené konanie v rozhodnom čase bolo vecne oslobodené od platenia súdneho poplatku.</p> <p>Podľa § 4 ods. 1 písm. k) zákona č. 71/1992 Zb. zákona o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov [v znení účinnom do 30. septembra 2012 (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“)] od poplatku je oslobodené súdne konanie vo veciach náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom.</p>

Právne závery uvedené v napadnutých súdnych rozhodnutiach, na základe ktorých mala v okolnostiach danej veci sťažovateľovi vzniknúť povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie proti rozhodnutiu krajského súdu vo veci samej, je totiž v extrémnom nesúlade so základným právom na súdnu ochranu a s princípom spravodlivosti, ale aj so zaužívanou interpretáciou príslušných ustanovení tak zákona o súdnych poplatkoch, ako aj Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd si je vedomý správnosti v súdnej teórii a praxi zaužívanej zásady „iura novit curia“, podľa ktorej je to súd, ktorý je povolaný na to, aby právo interpretoval, a preto musí pri svojom rozhodovaní vždy vec právne zhodnotiť sám. Uvedenú zásadu však nie je možné extenzívnym spôsobom vykladať tak, že súd v jej duchu môže naoktrojovať (vnútiť) žalobcovi aj proti jeho výslovnej vôli jeho výklad hmotnoprávných ustanovení, podľa ktorých samotnú vec posúdi a tomuto prístupu aj podriadi súvisiacu procesnú situáciu, napr. že vyzve žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý by sa inak (podľa toho, čoho sa domáha žalobca) platiť nemal (porov. aj rozhodnutie č. 43/2013 Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR).

Rovnako je ústavný súd presvedčený, že poučovací povinnosť súdu nemožno vo všeobecnosti vykladať tak, že by mal súd poučovať účastníkov o hmotnom práve, pretože potom by už nešlo o odstraňovanie väd podania, ktoré bránia prerokovaniu a rozhodnutiu veci, ale išlo by o radu účastníkovi, ako by mal postupovať, aby bol prípadne vo veci úspešný. To by znamenalo *inter alia* tiež porušenie práva účastníka na rovnaké postavenie v prebiehajúcom súdnom konaní.

Na strane druhej v okolnostiach posudzovanej veci mali všeobecné súdy, ak dospeli k záveru, že z hľadiska obsahu podanej žaloby nejde o náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb., poučiť žalobcu o možnosti zmeniť/upraviť žalobu, a ak by to žalobca urobil, až potom mal byť vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku.

Ak by to ale žalobca neurobil, nič všeobecnému súdu nebránilo, aby vzhľadom na výslovný prejav vôle žalobcu jeho žalobu zamietol z dôvodu, že v okolnostiach danej veci nejde o vec náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb., a iné hmotnoprávne ustanovenia už všeobecný súd neposudzoval práve z dôvodu, že žalobca výslovne trval na posúdení jeho žaloby iba na ním uvádzanom právnom základe.

Riziko, že takto formulovanej žalobe nebude vyhovené, nesie v plnom rozsahu žalobca. V tomto ohľade sa možno inšpirovať ústavne konformným postupom súdu pri posudzovaní procesného úkonu. Pri jeho posudzovaní podľa obsahu súd nemôže určitému a zrozumiteľnému úkonu prikladať iný ako účastníkom sledovaný zmysel; nemôže teda „domýšľať“ obsah úkonu alebo z úkonu robiť závery, ktoré z neho v skutočnosti nevyplývajú.

Totíž každý procesný úkon je potrebné posudzovať z objektívneho hľadiska, t. j. podľa toho, ako bol navonok prejavovaný. Aj žaloba je úkonom urobeným podľa Občianskeho súdneho poriadku a ako taká musí byť posudzovaná. Nie je však vylúčené, že môže mať aj následky hmotnoprávne.

V procesnej teórii totiž prevažuje názor, s ktorým sa stotožňuje aj ústavný súd, že pri procesných úkonoch je rozhodujúci prejav vôle (platí tzv. teória prejavu, a nie teória vôle platiaca iba na súkromnoprávne úkony).

Z uvedených záverov a zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že sťažovateľ ako žalobca nie je/nebol povinný zaplatiť súdny poplatok vo veci jeho žaloby o náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb.

Ústavný súd uzatvára, že iným spôsobom vedený postup pri určovaní povinnosti zaplatiť súdny poplatok krajským súdom a najvyšším súdom možno hodnotiť ako svojvoľný, opomínajúci skutočný účel relevantnej právnej normy.

Ústavne nekonformnými rozhodnutiami potom vec posudzujúce súdy sťažovateľovi odňali právo domáhať sa spravodlivej súdnej ochrany zaručenej v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to opísal sťažovateľ v podanej sťažnosti, ktorej ústavný súd v podstatnej časti vyhovel.

Ústavný súd sa zaoberal aj namietaným porušením sťažovateľom označených práv napadnutým rozhodnutím krajského súdu a dospel k záveru, že bude dostačujúce (v zmysle zásady sebaobmedzenia a zdržanlivosti), ak zruší iba odvolacie a dovolacie rozhodnutie, keďže je v plnej jurisdikčnej právomoci najvyššieho súdu, aby zjednal nápravu. Ústavný súd preto sťažnosti v tejto časti. Rovnako nevyhovel sťažovateľovej žiadosti o priznanie finančného zadosťučinenia.

	<p><u>Ústavný súd rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd namietanými uzneseniami najvyššieho súdu porušené boli.</u></p> <p><u>Uznesenia najvyššieho súdu zrušuje a vec vracia najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.</u></p> <p><u>Vo zvyšnej časti sťažnosti sťažovateľa nevyhovuje.</u></p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	Ústavný súd SR: IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06

spisová značka	I. ÚS 551/2012
sudca spravodajca	Milan Ľalík
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – nevyhovené
dátum rozhodnutia	19. júna 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	<p>čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 ods. 1 Dodatočného protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľka (obchodná spoločnosť) namietala porušenie označených práv postupom a uznesením krajského súdu.</p> <p>Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom domáhala zaplatenia zmenkovej sumy 400 000 000 Sk (13 277 567,55 €) s prislúšenstvom.</p> <p>Konanie je vedené na krajskom súde a sťažovateľka vystupuje na strane žalobcu. Podaním žalovaný v 3. rade navrhol, aby krajský súd uložil sťažovateľke zložiť preddavok na trovy konania vo výške 5 % zo žalovanej sumy, pretože u sťažovateľky sú splnené predpoklady na postup v zmysle § 141a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). O tomto návrhu rozhodol krajský súd uznesením (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), ktorým uložil sťažovateľke povinnosť zložiť na účet krajského súdu preddavok na trovy konania vo výške 663 878,38 €.</p> <p>Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že krajský súd vydal napadnuté uznesenie na základe abstraktnej hypotézy, ktorá však nemá žiaden reálny základ vyplývajúci z vykonaného dokazovania.</p> <p>Krajský súd nezistoval splnenie základných podmienok, ktoré musia byť splnené na to, aby bolo možné rozhodnúť o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP, resp. neposudzoval existenciu prekážok, ktoré vylučujú takéto rozhodnutie.</p> <p>Krajský súd vôbec nevyhodnotil aktuálny stav majetkových pomerov sťažovateľky, pričom však napadnuté konanie bolo začaté v roku 2002, t. j. pred desiatimi rokmi.</p> <p>Pritom posúdenie tejto otázky je jedným zo základných predpokladov pre rozhodnutie o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP.</p> <p>Krajský súd sa obmedzil iba na strohé konštatovanie, že sťažovateľka v konaní nebola oslobodená od súdnych poplatkov.</p> <p>Sťažovateľka v sťažnosti zdôrazňuje skutočnosť, že nie je tuzemskou právnickou osobou, pretože má registrové sídlo v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska, kde je aj jej centrum hlavných záujmov v zmysle čl. 3 Nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní (ďalej len „nariadenie rady o konkurznom konaní“). Sťažovateľka nemá na území Slovenskej republiky žiaden podnik v zmysle definície pojmov podľa čl. 2 písm. h) nariadenia rady o konkurznom konaní. Preto podľa čl. 3 ods. 2 nariadenia rady o konkurznom konaní súdy Slovenskej republiky nemajú právomoc začať proti sťažovateľke konkurzné konanie.</p> <p>Sťažovateľka preto nepatrí pod konkurznú jurisdikciu súdov Slovenskej republiky a jej majetkové pomery nemožno usporiadať podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze</p>

	<p>a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o konkurze“). Krajský súd sa touto závažnou okolnosťou, ktorá spôsobuje, že v danom prípade sťažovateľke nemala byť uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, kvalifikovane nezaoberal.</p> <p>Sťažovateľka v závere zhrnula svoje námietky proti napadnutému uzneseniu takto: <i>„Napadnuté rozhodnutie nespĺňa podmienku presvedčivosti tak, ako to ukladá ust. §157 ods. 2, 167 ods. 2 O.s.p., keďže rozhodnutie je všeobecné, súd v odôvodnení rozhodnutia neobjasnil a nevysvetlil, ktoré skutočnosti považuje za preukázané, a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa riadil, prečo nevykonal dokazovanie na zistenie rozhodujúcich skutočností podstatné pre posúdenie splnenia zákonných podmienok na strane našej spoločnosti. Napadnuté rozhodnutie považujeme za nesprávne, nezákonné a nepreskúmateľné.“</i></p> <p>Ústavnému súdu následne doručené oznámenie sťažovateľky, z ktorého je zrejmé, že krajský súd uznesením zamietol návrh sťažovateľky na prerušenie napadnutého konania (z dôvodu konania na ústavnom súde, pozn.) a zároveň zastavil konanie vo veci samej, pretože sťažovateľka preddavok na trovy konania ku dňu vydania tohto uznesenia nezložila a odporcovia ho naopak v určenej lehote zložili.</p> <p>Pri príprave podkladov pre rozhodnutie o sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľka podala proti uzneseniu krajského súdu odvolanie. V čase rozhodovania krajského súdu sa spis nachádzal na najvyššom súde pre účely rozhodovania o podanom odvolaní.</p>
<p>ratio decidendi</p>	<p>Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti, ako aj skutkovým stavom veci dospel ústavný súd k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu a ani jemu predchádzajúcim konaním nemohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do označených práv sťažovateľky. Sťažovateľka napadnutým uznesením určený preddavok na trovy konania nezložila, no žalovaní ho v určenej lehote zložili.</p> <p>Krajský súd preto uznesením konanie vo veci samej zastavil (okrem ďalších výrokov, pozn.). Ústavný súd vlastným dopytom na krajskom súde zistil, že sťažovateľka podala proti tomuto uzneseniu odvolanie.</p> <p>V prebiehajúcom odvolacom konaní pred všeobecnými súdmi má sťažovateľka možnosť uplatňovať všetky svoje argumenty proti napadnutému uzneseniu, ktoré tvoria nosné dôvody podanej sťažnosti. Konanie bude prebiehať na najvyššom súde, ktorý bude rozhodovať o odvolaní sťažovateľky. Až po jeho ukončení a vydaní právoplatného rozhodnutia (ako aj po prípadnom využití možnosti podať mimoriadne opravné prostriedky) bude mať sťažovateľka možnosť uplatniť ochranu svojich práv podaním sťažnosti ústavnému súdu.</p> <p>Z uvedeného vyplýva, že v danom štádiu konania vo veci je plne v právomoci všeobecných súdov zabezpečiť kvalifikovanú ochranu práv sťažovateľky, ktorá je v súčasnosti sťažovateľke aj poskytovaná v súvislosti s rozhodovaním o odvolaní proti uzneseniu krajského súdu.</p> <p><u>Ústavný súd rozhodol tak, že základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením krajského súdu p o r u š e n é n e b o l o .</u></p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov</p>	<p>Ústavný súd SR: I. ÚS 440/2012, I. ÚS 520/2012</p>

Nález- priet'ahy v konaní:

spisová značka	I. ÚS 203/2013
sudca spravodajca	Milan Lalič
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o s'ťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález –v časti vyhovené –v časti nevyhovené
dátum rozhodnutia	3. júla 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Sťažovatelia namietali porušenie označených práv postupom okresného súdu, ktoré začalo v roku 2002.
ratio decidendi	<p>1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd síce konštatuje, že predmetná vec sa po právnej a skutkovej stránke javí zložitejšou, avšak zároveň podotýka, že ani charakter prerokovávanej veci neodôvodňoval nutnosť konať bez meritórneho rozhodnutia tak neprimerane dlhú dobu.</p> <p>2. Pri posudzovaní správania sťažovateľov v priebehu konania ústavný súd dospel k záveru, že aj sťažovatelia prispeli k predĺženiu konania.</p> <p>Ústavný súd poukazuje na viacero ne kvalifikovaných podaní zo strany sťažovateľov, na ktoré okresný súd nútene reagoval procesnými úkonmi smerujúcimi k odstráneniu väd konania. Tieto skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri určovaní primeraného zadosťučinenia vyjadreného peniazmi.</p> <p>3. Nemožno tolerovať, aby zatiaľ len v jednom štádiu konania pred okresným súdom bola dĺžka konania viac ako 12 rokov, a to bez ohľadu na celkový rozsah nevybavenej súdnej agendy na okresnom súde zapríčinennej nižším či nedostatočným počtom sudcov a podobne.</p> <p>Ústavný súd konštatuje, že nečinnosť, resp. nesústredený a neefektívny postup orgánu verejnej moci v konaní (v danom prípade okresného súdu), ktorá viedla k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sama osebe neznamená aj porušenie jej práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.</p> <p>Na to, aby takýto postup všeobecného súdu mal za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu, musí dosiahnuť takú intenzitu, ktorá by v konečnom dôsledku znamenala odmietnutie reálneho prístupu k súdu, resp. k jeho rozhodnutiu v zmysle porušenie zákazu denegatio iustitiae, teda musí ísť o dlhotrvajúcu a súvislú nečinnosť, ktorá v čase podania sťažnosti ústavnému súdu pretrváva.</p> <p><u>Ústavný súd rozhodol tak, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného súdu porušené bolo.</u></p> <p><u>Okresnému súdu prikazuje konať bez zbytočných priet'ahov.</u></p> <p><u>Sťažovateľom priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume 3 000 €.</u></p> <p><u>V prevyšujúcej časti sťažnosti nevyhovuje.</u></p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	Ústavný súd SR: III. ÚS 283/08, I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96

Spracovala: JUDr. Gabriela Lacková

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.